

“Ο Διάκος δεν φεύγει, δεν εγκαταλείπει τους συντρόφους του”

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

[...] Ό Όμέρ Βρυώνης χώρισε τή δύναμή του σέ τρία μέρη. [...] Τό σχέδιό του πέτυχε απόλύτως. Ό Δυοβουνιώτης, αποκλεισμένος στό Δέμα, δέν προσέφερε καμμιά συνδρομή. Στή Χαλκομάτα έγινε σύγκρουση φοβερή αλλά ό Πανουργιάς τραυματίστηκε βαριά καί οί άνδρες του μαζί μέ τούς λοιπούς καπετάνιους υποχώρησαν. Τότε είναι πού οί Τοϋρκοι αποκεφάλισαν τόν τραυματισμένο δεσπότη Σαλώνων Ήσαΐα,[...] τόν αδελφό του ιερομόναχο Παπαγιάννη κι έναν ανεψιό του. [...] Ύστερα ό Όμέρ Βρυώνης έσμειξε τίς δυνάμεις του μέ αϋτές τοϋ Κιοσέ Μεχμέτ καί μαζί έρριξαν μιá δύναμη 8.000 ανδρών έναντίον τής δυνάμεως τοϋ Διάκου στήν Άλαμána [...] πού συνολικά οί ιστορικοί τήν υπολογίζουν σέ 400-500 άνδρες, από τούς όποιους οί 200 κρατοϋσαν τή γέφυρα καί τό εκεί χάνι [...]. Ό Διάκος πολεμοϋσε μπροστά, αντιμετωπίζοντας τίς αλληπάλληλες επίθέσεις. Οί άνδρες δίπλα του καί μπροστά του έπεφταν λαβωμένοι

ἢ σκοτωμένοι. Ὁ Βασίλης Μποῦσγος μέ δάκρυα τόν παρακαλοῦσε νά φύγει, γιατί ἡ ζωή του θά ἦταν χρήσιμη σέ ἄλλη περίσταση. Ὁ ἱπποκόμος του Μπισμπιρίγος ἔφερε τό ἄλογό του, τήν «Ἀστέρω», γιά νά ξεφύγει γρηγορώτερα. Ὁ Διάκος, ὡς νά εἶχε λάβει «λεωνίδειον» πνοή, ἀρνήθηκε λέγοντας: **«Ὁ Διάκος δέν φεύγει· δέν ἐγκαταλείπει τούς συντρόφους του».**

Ὑπῆρξε ἓνας ἱππότης τῆς αὐταπαρνήσεως. Τά ὄπλα του πυρακτώθηκαν· τό ξίφος του ἔσπασε ἀπό ἐχθρικό βόλι· τοῦ ἀπέμεινε ἡ λαβή· μιά ἄλλη σφαῖρα ἀχρήστεψε τό δεξιό ὦμο του. Αἰμόφυρτος ἔπεσε στά χέρια τῶν Τσάμηδων [...] καί μέ ἓνα μουλάρι μεταφέρθηκε στή Λαμία. Ἡ λαϊκή μοῦσα τόν φαντάστηκε, καθώς ὁ Διάκος πορευόταν πρὸς τόν μαρτυρικό θάνατο, **νά λέει τό ποιητικώτατο δίστιχο:**

«Γιά ἰδέξ καιρό πού διάλεξε ὁ χάρος νά μέ πάρει,
τώρα π' ἀνθίζουν τά κλαδιά καί βγάζει ἡ γῆ χορτάρι». [...]

Τὴν ἐπομένη ὁ Διάκος, ἀγνώριστος, ὁδηγήθηκε ἐνώπιον τοῦ παλαιοῦ γνωρίμου του

Όμερ Βρυώνη, ο οποίος, ξέροντας τη φιλοτιμία του άνδρα, τον έρώτησε έκπληκτος πώς επέτρεψε να τον πιάσουν. «Άν ήξερα, αποκρίθηκε ο Διάκος, θά φύλαγα τό τελευταίο φουσέκι για τον έαυτό μου». Στη συζήτηση παρενέβη και ο Κιοσέ Μεχμέτ πού του έπεσήμανε τό άσκοπο του Άγώνα· και του συνέστησε να προσχωρήσει σ' αυτούς. Σέ περίπτωση άρνήσεως τον απείλησε ότι θά τον παλουκώσουν. Η παράδοση διασώζει δύο απαντήσεις του Διάκου: «Έχει κι άλλους σάν κι έμένα ο τόπος μου» και: «Ούτε σέ δουλεύω (=ύπηρετώ), ούτε και σ' ώφελώ, αν σέ δουλέψω».

Οι δύο Μουσουλμάνοι άξιωματοϋχοι, εκτιμώντας τό εύθαρσές ήθος του Διάκου, αποφάσισαν να τον κρατήσουν όμηρο, αλλά ή επίμονη πίεση του Τούρκου άρχοντα της Λαμίας, του Χαλίλ μπέη, τους ανάγκασε να συγκατατεθούν σέ μιά φρικτή θανάτωση, ώστε να παραδειγματισθούν και να σωφρονισθούν οι έξεγερμένοι ραγιάδες. Τό απόγευμα της ίδιας ήμέρας οδηγήθηκε σέ μιά μάντρα, στη θέση όπου σήμερα ύψώνεται ο ανδριάντας του. Ο Διάκος έφερε επί του αίμορραγοϋντος ώμου του τό όργανο του μαρτυρίου του και Άσιάτες Τούρκοι, ως ειδικοί, τον «έπασσάλωσαν». [...] Ο Διάκος πρίν έκπνεύσει απευθύνθηκε στους Άλβανούς, πού τον ήξεραν από τά Ίωάννινα και τους ειπέ τά στερνά λόγια:

-«Δέν βρίσκεται κανένα παλληκάρι να μου ρίξει μιά πιστολιά, να μέ γλιτώσει από τους Χαλδούπηδες; [=Τούρκοι εκ της Άσίας]».

«Και ταϋτα ειπών, εξέπνευσε», όπως λέγει ο Ευαγγελιστής Λουκάς για τον Χριστό, πού σταυρώθηκε στην ίδια ήλικία μέ τον Διάκο. [...]

Ο Διάκος, μέ τη μαρτυρική του θυσία, την ωραιότητα της ψυχής και του σώματός του, την ποιητική του ευαισθησία, ενέπνευσε πολλούς συγγραφείς και καλλιτέχνες. Υπήρξε ο Λεωνίδας της Έπαναστάσεως. [...] Η Άλαμάννα, ειδικά μετά τό μαρτυρικό θάνατο του Διάκου, έγινε σύμβολο θυσίας. Οι Θερμοπύλες του νεώτερου Έλληνισμού. Γι' αυτό συχνά απαντάται στους στίχους νεοελλήνων ποιητών. Ένδεικτικά παραπέμπουμε στό Ποίημα «Ο δρόμος» του Ανδρέα Έμπειρίκου: «Όπως τά Σάλωνα, όπως ή γέφυρα της Άλαμάννας, καθώς και από άλλα μέρη ξακουστά». Όσο για τό περίφημο δίστιχο του Διάκου, «για δές καιρό πού διάλεξε...», έγινε σέ πανελλήνια έκταση ή πιό γνωστή έκφραση πού μάς κληροδότησε τό '21. [...]

Άξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι ένα από τά πρώτα αντάρτικα τραγούδια, πού ακούστηκε στά βουνά της Ρούμελης μετά την ανατίναξη της γέφυρας στον Γοργοπόταμο (φθινόπωρο 1942) περιείχε τό στίχο:

«Ο Γοργοπόταμος στην Άλαμάννα στέλνει περήφανο Χαιρετισμό...».

ΔΙΑΚΟΣ

1. Μέρα του Άπρίλη

πράσινο λάμπος,

γελοῦσε ὁ κάμπος
μέ τό τριφύλλι.

2. Ὡς τήν ἐφίλει
τό πρωινό θάμπος
ἡ φύση σάμπως
γλυκά νά ὁμίλει.

3. Ἐκελαδοῦσαν
πουλιά πετώντας
ὅλο πίο πάνω.

4. Τ' ἄνθη εὐωδοῦσαν.
Κι εἶπε ἀπορώντας:
«Πῶς νά πεθάνω;».

Κώστας Καρυωτάκης

**Σαράντος Ἰ. Καργάκος, «Ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση τοῦ 1821», α' τόμος,
σσ. 450-454**